

Anmeldelser

Carsten Niebuhr: Reisebeschreibung nach Arabien I-III. Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, Graz 1968. 1466 s., 135 pl. 19 × 25 cm. 1690 öS (264 DM).

De senere års udvikling af den fotomekaniske teknik har muliggjort fremstillingen af kopier af bogsider og kortmateriale relativt billigt og i teknisk henseende så fuldkomment, at praktisk talt alle detaljer kommer frem. En særlig betydning får en sådan nyudgivelse, når det drejer sig om ældre værker, der nu er så sjældne og kostbare, at nyere biblioteker ikke formår at anskaffe dem.

Man har her valgt Carsten Niebuhrs berømte værk i 2 bind: Reisebeschreibung nach Arabien und umliegenden Ländern, København 1774-78, samt det 60 år yngre 3. bind, som vel for største delen er forfattet af Niebuhr selv, men udgivet af J. N. Gloyer og J. Olshausen.

Dietmar Henze har udarbejdet en god indledning indeholdende en kort levnedbeskrivelse over Niebuhr og hans gerning samt et nyttigt noteapparat. Derimod savnes en nogenlunde fyldig Niebuhr-bibliografi.

Der er således ikke tale om nogen nyvurdering af Carsten Niebuhrs personlighed og livsgerning, og en sådan var formentlig også mindre fornøden, i betragtning af den allerede foreliggende indgående videnskabelige vurdering af den store danske forsker og opdagelsesrejsende.

Det er glædeligt, at Niebuhrs værk, der lige til vore dage har bevaret sin værdi som kildekrift, og som stadig anvendes, er blevet tilgængeligt også for sådanne institutioner og videnskabsmænd, der ikke hører til de lykkelige ejere af originaludgaven.

Niels Nielsen.

Acta Cartographica. Vol. IV. Theatrum Orbis Terrarum, Amsterdam 1968. 505 s., ill., 2 udfoldelige kort. 18 × 23,5 cm. 235 Dfl. (for 3 vols.).

Formålet med denne række, der planlægges udsendt med 3 bind årlig (pris pr. år Dfl. 235.00), er at bringe fotografiske optryk af mindre arbejder vedrørende den ældre kartografis historie, også sådanne, som er fremkommet i periodica, som sjældent findes i fuldstændige serier i fagbibliotekerne. De to første årgange indeholder optryk af 121 afhandlinger taget fra 63 europæiske og amerikanske skrifter udgivet efter året 1801, ledsaget af et antal reproduktioner af kort og billedmateriale.

Selv om de større institutioner i vore dage råder over reproduktionsmaskiner og har let adgang til fotostatisk gengivelse, kan et værk som dette nok gøre nytte, fordi man på denne måde i visse tilfælde kan spare arbejdet med at finde frem til den pågældende serie og undgår besvær og bekostning ved at få fremskaffet gode aftryk.

Niels Nielsen.

Andrew Hill Clark: Acadia. The Geography of Early Nova Scotia to 1760. The University of Wisconsin Press, Madison, Milwaukee and London 1968. 450 s., 35 fig., 8 tvl., 49 tab. 16 × 24 cm. 119 sh.

Acadie er det gamle navn for de tidlige franske kolonier i Nova Scotia og tilgrænsende dele af Canada samt for nogle områder i den nordligste del af New England. Afgrænsningen af Acadie har aldrig ligget helt fast, men en omtrentlig grænsedragning findes bl. a. i Guillaume Del-Isle's kort af 1705 med titlen „Carte du Canada ou de la Nouvelle France“. Området blev i årene 1497-1534 besøgt af flere portugisiske og franske søfarere, og en af disse, franskmænden Cartier, blev i 1534 overrasket over at møde en fransk fiskerbåd fra La Rochelle i Belle Isle Strædet. Allerede da synes franske og portugisiske fiskere i noget omfang at have udnyttet de canadiske farvande. Anlæggelsen af handelspladser og militære anlæg foregår noget senere, nemlig omkring år 1600. Acadie blev erklæret fransk territorium i 1632, men blev afstået til England 1713.

De franske emigranter, som indtil begyndelsen af det 18. årh. bosatte sig i Acadie, kom fra mange egne af Frankrig og var af forskelligt socialt niveau, adel, gejstlige, militære, bønder, fiskere og handelsfolk. Ca. 35 pct. stammede fra Normandie, Bretagne og Guienne. Bønderne var delvis marskbønder, og disse bosatte sig i det naturlige marskland og førte deres gamle kultur videre med husdyravl, vandregulering og digebygning m. m. Man bevarede sproget eller sprogene og tillige hjemlandets sociale struktur, ejendomsforhold (seigneuriat-systemet) og kulturelle institutioner. Acadie blev i mange henseender virkelig et „Nouvelle France“, og som en kender af problemerne har udtrykt det: „Et fint stykke gammelt fransk porcelæn, der blev tilintetgjort og erstattet af Boston-isenkram.“ Ved afståelsen til England blev nemlig ca. halvdelen af de 12.000 fransktalende acadier udvist, hvorefter engelske kolonister rykkede ind i deres besiddelser. En del af de udviste bosatte sig i de franske områder ved den mexicanske golf. Litteraturen om de franske kolonier i „La Nouvelle France“ er meget omfattende og indbefatter både videnskabelige og skønlitterære værker (Longfellow m. fl.).

Nærværende bog indeholder en omhyggelig analyse af udviklingen fra fransk Acadie til et britisk-canadisk Nova Scotia og belyser vigtige sider af den europæiske kolonisering i Nordamerika. Men Clarks bog har ikke blot historisk-geografisk interesse. Man kan ikke lade være med også at tænke på de seneste års hændelser i Canada.

Niels Nielsen.

Pembroke J. Hart (ed.): The Earth's Crust and Upper Mantle.

Structure, dynamic processes, and their relation to deep-seated geological phenomena. (Geophysical Monograph 13). American Geophysical Union, Washington, D. C. 1969. XVI/735 s., talr. fig. 17 × 25 cm. 18 \$.

Dette digre værk indeholder 84 kortere afhandlinger af forskellige forfattere om jordskorpens og den ydre kappes struktur, de dynamiske processer, der foregår her, og disses relation til dybtliggende geologiske fænomener. De er samlet i 9 hovedafsnit: kemisk sammensætning, varmeledning, seismologi, tyngde (gravitet), magnetisme, magmatisme og metamorfisme, tektonik, eksperimentel og teoretisk geofysik og endelig spe-

cielle problemer, hvilket vil sige kontinentaldrift og konvektionsstrømme. Disse 9 hovedemner er behandlet som helhed og i flere tilfælde også regionalt. Det er en meget interessant og instruktiv bog, der også kan læses med udbytte af geologer, geografer og andre interesserede uden for de egentlige geofysikeres kreds.

Kaj Hansen.

Masao Minato et al. (chief eds.): Pacific Geology 1. Tsukiji Shokan Publishing Co., Ltd., Tokyo 1968. 182 s., talr. ill. $19 \times 28,5$ cm. 12,50 §.

Dette er første bind af en række foredrag holdt på the 11th Pacific Science Congress i Tokyo i sommeren 1967. Det omfatter 11 foredrag vedrørende geologien, særlig vulkanismen i landene omkring det nordlige Stillehav, såvel den recente vulkanisme som den fra ældre jordperioder.

Kaj Hansen.

Sverre Pettersen: Introduction to Meteorology. McGraw-Hill Book Company, New York, London m. m. 1969. 333 s., talr. fig. $17 \times 23,5$ cm. 5 £ 8 sh.

Denne 3. udgave fremtræder i opsætning og det udvidede figurmateriale som en ny bog, men de fleste afsnit er kun svagt omarbejdet tekstmæssigt. Dog er den historiske del nyskrevet ligesom kapitlet om energibalancen, der er trukket frem som det grundlæggende stof i meteorologien. (Se i øvrigt anmeldelsen i G. T. 57).

Kr. M. Jensen.

W. S. B. Paterson: The Physics of Glaciers. Pergamon Press Ltd., Oxford, London, New York m. m. 1969. 250 s., ill. $13 \times 19,5$ cm. 25 sh.

Så kom bogen! I 1964 og 1965 kom L. Lliboutry: *Traité de Glaciologie*, den hidtil mest omfattende lærebog (1040 sider) i glaciologi som er udkommet; i 1968 udkom Clefford Embleton & Cuchlaine A. M. King: *Glacial and Periglacial Geomorphology*. Trods lille af omfang, kun 233 sider plus index m. v. og af pocketbook-format, giver bogen alle de essentielle træk af den moderne glaciologi. Det er en bog, som utvivlsomt vil blive „lærebogen“ for en lang række studenter, selv om bogen kræver ret betydeligt matematisk kendskab af sine læsere. Ifølge forfatteren har „a mere handful of mathematical physicists, who may seldom set a foot on a glacier, (have) contributed far more to the understanding of the subject than have a hundred measurers of ablation stakes or recorders of advances and retreats of glacier termini.“ Det er onde ord for en geograf, men ikke uden mening eller baggrund i den aktuelle situation. Det bør dog vel for retfærdigheds sag tilføjes, at uden et observationsmateriale havde det ikke været muligt for matematikerne at opstille deres formler, og uden et geografisk kendskab til region og område er det ikke muligt at generalisere. Der vil også fremover være brug for geografer inden for glaciologien, hvis den ikke skal ende i en noget abstrakt laboratoriemæssig tolkning – der er behov for mange inden for glaciologien.

Bogen være anbefalet på det varmeste; den bør ikke mangle i noget geografisk bibliotek.

Borge Fristrup.

Vivian C. Bushnell & R. H. Ragle (eds.): Icefield Ranges Research Project. Scientific Results. Vol. 1. Publ. jointly by the American Geographical Society, New York, and the Arctic Institute of North America, Montréal. 1969. 224 s., talr. fig. og fotos, 1 kort. 22 × 28 cm. 6 \$.

Dette er en bog, som måske ikke burde anmeldes af undertegnede anmelder, fordi han i for høj grad kan lade sig lede af sit personlige kendskab til en række af deltagerne og deres entusiasme for regionen. Dette er resultater af en langvarig undersøgelse i den del af Alaska, der fascinerer ved sin afsides beliggenhed og sit vanskelige terræn. Det har i første række tiltrukket sig interessen hos bjergbestigere og eventyrere, og en række af de studenter, som blev involveret i disse undersøgelser, har vel nok i første række været tiltrukket af disse aspekter fremfor de mere videnskabelige – og så foreligger det første bind i en forhåbentlig lang række af videnskabelige publikationer om et område, hvortil der kræves en særlig fysik blot for at komme dertil. Bogen er en videnskabelig rapport og som sådan af en karat, der er højt hævet over mange af de rapporter, som man bl. a. får fra Grønlandsekspeditioner – som i realiteten kun er en tynd undskyldning for bjergbestigningsekspeditioner. Det er vel et teamwork, og som sådan bør man måske ikke fremhæve en afhandling på bekostning af andre, men taget som helhed er der en lang række vigtige iagttagelser og målinger, og observationsmaterialet er behandlet sobert og giver mange vigtige resultater.

Børge Fristrup.

Gerhard Jakob Furrer: Vergleichende Baobachtungen am subnivale Formenschatz in Ostspitzbergen und in den Schweizer Alpen.

Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1969. 41 s., 21 fig. 17 × 24 cm. 12 DM.

Den foreliggende afhandling er en fortsættelse af de rapporter, som allerede er udkommet fra den tyske Staufferland-Expedition 1959-60 til Østspitzbergen. Den slutter sig på mange måder nær til de tidligere afhandlinger; der er gennemført en række analyser over kornstørrelse m. v. inden for stenringe og stenstriber. Materialet til analysen forekommer dog meget tyndt, og man kan ikke helt frigøre sig fra en følelse af, at materialet i betragtning af forfatterens relativt kortvarige ophold i området ikke er repræsentativt. Det er vigtigt for den nuværende forskning, at man får et statistisk materiale til belysning af en lang række fysiske faktorer, der er involveret i strukturbodenfænomener. En udvælgelse af materialet må dog, hvis det ikke er særlig omfattende, hvile på et indgående kendskab til typisk og ikke-typisk for området. Det fremgår af litteraturlisten, at forfatterens kendskab til den moderne litteratur vedrørende problemerne er yderst mangelfuld; dette kan være en fordel, fordi man så går med friske øjne til opgaven, men det synes ikke at have været tilfældet i det her foreliggende eksempel.

Børge Fristrup.

W. H. Osburn & H. E. Wright (eds.): Arctic and Alpine Environments.

Indiana University Press, Bloomington & London 1968. 308 s., talr. fig. og fotos. 16 × 24 cm. 12,50 \$.

Bogen rummer en række afhandlinger, i alt 19, som har været fremlagt på VII Congress for International Association for Quaternary Research.

Afhandlingerne er meget varierende og spænder fra sammenligning af

amerikanske og eurasiske økosystemer til en analyse af „remote sensing from spacecraft“ som redskab for studiet af arktisk environment.

Bogen er veludstyret, og afhandlingerne er af kvalitet, men rummer ikke, som regelen er ved symposieberetninger, de forskellige debatindlæg. Det er en bog, man ikke kommer udenom som geograf. *Borge Fristrup.*

M. J. Dunbar: Ecological Development in Polar Regions. A Study in Evolution. (Concepts of Modern Biology Series). Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N. J. 1968. VIII/119 s., 19 fig. 15,5 × 23,5 cm. 50 sh.

Forfatterens kendskab til Arktis, specielt i Grønland og Canada, er vel-etableret. Dette fremgår bl. a. af, at han har skrevet én af de hidtil bedste oversigter over de hydrografiske forhold i vestgrønlandske farvande. Den her foreliggende økologiske afhandling behandler især den tilpasning, som den polare fauna har måttet gennemgå for at overleve den pleistocene nedisning. Bogen er mere biologisk end geografisk, men er inciterende læsning og rummer mange aspekter, som det også fra geografisk side vil være nyttigt at følge op. *Borge Fristrup.*

Finn Kristoffersen: Jæger og Fangstmand. En Bog om Vildtet og Jagten i Grønland. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 1969. 186 s. + 16 plancher. Tegninger af Jens Rosing. 16 × 24 cm. 48,95 kr.

Finn Kristoffersens bog er en blanding af rejsebeskrivelse, jagthistorier og ca. 60 sider „faktiske oplysninger om vildtet og jagten i Grønland“. Det sidste afsnit danner en vis ajourføring af R. Müllers gamle bog: „Vildtet og Jagten i Grønland“, selv om det langt fra er så detaljeret som denne. Forfatteren har et solidt kendskab til Grønland, og der er trods den lette, populære form adskillig viden at hente også for en geograf.

Borge Fristrup.

Richard K. Nelson: Hunters of the Northern Ice. University of Chicago Press, Chicago og London 1969. XXIV/429 s., 26 fotos, 3 kortskitser. 15,5 × 23,5 cm. 79 sh.

For alle med praktisk kendskab til Arktis er dette en fascinerende bog. Materialet om de arktiske jægere er ikke baseret på omfattende litteraturstudier, men på studier i marken; forfatterens teoretiske baggrund er dog i orden. I dag forsvinder kendskabet til den gamle eskimoiske fangstteknik hurtigt; den dør ud med de gamle mænd, hvis redskaber kan opmagasineres på museerne, mens deres erfaringer går tabt. Ungdommen, som må tilbringe så og så mange år på skolebænken, får aldrig den samme dybe indlevelse i naturen som de gamle, hvis hele eksistens var baseret på kendskabet til jagtdyrene. Skal man nå at nedskrive de gamles viden, må det derfor ske nu, om nogle år er denne viden gået tabt for stedse.

Richard K. Nelson har levet blandt eskimoerne i Wainwright på Alaskas nordkyst og har deltaget i deres jagter. Det var et led i et af US Air Force research projekter vedrørende eskimoernes levevis og mulighederne for „Arctic Survival“. Hans materiale er dels nedfældet i en mere teknisk rapport, dels i denne bog, som er yderst velskrevet og rummer en sand rigdom af iagttagelser og detaljer, som kun den kender, der har levet i

Arktis og følt på sin krop, hvad det vil sige at kende eller ikke kende „fiduserne“ under jagten og med hensyn til udrustning på de lange rejser.

I tilgift, som appendiks, gives en gloseliste over eskimoiske udtryk for havisen. Den giver, selv om den ikke er korrekt i sproglig henseende, et godt indtryk af den varierede terminologi, som eskimoerne selv anvender på havisen, hvis karakter er så afgørende for deres fangst og deres rejser.

Børge Fristrup.

Dorothy Jean Ray: Graphic Arts of the Alaskan Eskimo. (No. 2 i serien „Native American Arts“). US Department of the Interior, Washington, D. C. 1969. 86 s., 91 fotos, 1 kort. 20,5 × 26,5 cm.

Den canadiske eskimoiske kunst har længe været kendt og er blevet støttet fra officiel side gennem opkøb og udstillinger både i Canada og i udlandet. De amerikanske eskimoers kunst har derimod ikke haft publikums bevågenhed. Det fremgår dog af det her foreliggende lille skrift, at der også i Alaska – jævnsides med udviklingen af den indianske kunst – foregår en betydelig aktivisering af eskimoernes udfoldelse. Der er i hæftet, der vel først og fremmest skal tjene som reklame for den eskimoiske kunst, en række afbildninger af eskimoiske arbejder sammen med en kort biografi af kunstnerne. En del af Alaska-arbejderne synes mere stereotype end de canadiske.

Børge Fristrup.

Marvin Harris: The Rise of Anthropological Theory. A History of Theories of Culture. Thomas Y. Crowell Co., New York 1968. X/806 s. 16,5 × 23,5 cm. 12 \$.

Det er ikke uden betænkelighed, at undertegnede giver sig i lag med anmeldelsen af dette kæmpeværk af en meget intelligent, kritisk begavet og umådelig belæst etnograf. Forfatteren Marvin Harris er professor i etnografi ved det fornemme Columbia University i New York.

Læsningen vanskeliggøres ved forfatterens hang til at bruge usædvanlige ord og en mængde fagudtryk, hvoraf mange er nye. Til lettelse for eventuelle læsere skal det bemærkes, at „etic“ etnografi er en etnografisk beskrivelse, der benytter sig af fagetnografers indbyrdes vedtagne terminologi, mens „emic“ etnografi synes at betjene sig af de udtryk, som den beskrevne stamme selv bruger til at karakterisere sine forhold.

Det letter dog forståelsen, at forfatteren allerede på side 4 gør rede for sit formål: „Jeg tror, at inden for det social-kulturelle område er analogien til Darwins strategi princippet teknisk-milieubestemt og teknisk-økonomisk determinisme. Dette princip indebærer, at beslægtede (similar) teknologier anvendt i beslægtede milieuer tenderer mod at frembringe beslægtede former af ordning af arbejdet inden for produktion og distribution, og at disse dernæst fremkalder beslægtede arter af sociale grupperinger, som retfærdiggør og koordinerer deres virksomheder ved hjælp af beslægtede systemer af værdier og tro.“

Målet er da at skabe teorien for en sammenlignende etnologi, der også påviser de love, der gør sig gældende i historien. For at begrunde den foretages en meget bred gennemgang af den etnografiske litteratur fra oplysningstiden til i dag. Forfattere, der har arbejdet i grænseområderne mellem etnografi, psykologi og sociologi, tages i vid udstrækning med. For

blot at nævne nogle navne: Montesquieu, Comte, Herbert Spencer, L. H. Morgan, Karl Marx, Friedrich Engels, Edv. Tylor, Franz Boas, Freud, Ruth Benedict, Margaret Mead, Bronislaw Malinowski osv. Ved gennemgangen af deres arbejder udøver forfatteren en ofte yderst berettiget kritik, og man forfærdes af og til over, på hvor spinkelt eller falsk et grundlag påstande om mennesket og dets adfærd har været fremsat. Men Harris udtager også de elementer af en teori hos forfatterne, som han finder værdifulde.

I første halvdel af vort århundrede var mange etnografer – bl. a. under indflydelse af Boas – beherskede af det, Harris kalder „historisk partikularisme“. Enkeltundersøgelsen sad i højsædet. „Hvis hver etnolog havde sin stamme, så havde hver arkæolog sin boplads. Når hver etnolog beskrev sin stamme i udtryk, der var specielle for og ordret lånt fra det folks leksikon, som han studerede, så koncentrerede arkæologen sig om de indskårne mønstre på randen af potteskår, der var fundne på hans boplads og mulig én eller to tilstødende lokaliteter.“ Disse detailstudier var i virkeligheden meget berettigede. Det gjaldt først og fremmest om at indsamle så meget etnografisk materiale som muligt, før det forsvandt.

Henimod århundredets midte kommer atter interessen for en sammenlignende etnologi stærkere frem. Man opstiller „Human Relations Area Files“: resuméer af etnografiske monografier med registrering af de enkelte kulturtræk. De giver mulighed for statistisk behandling af materialet, påvisning af kulturtrækkenes indbyrdes korrelation. Harris opholder sig især ved P. G. Murdocks store arbejde på dette felt. Men han viser også vanskelighederne: Udvalget af de kulturer, man registrerer, skal være repræsentativt. De kulturtræk, man bearbejder, skal være relevante. Mangler i disse henseender har bl. a. ført Murdock til at sætte Yankee'r fra New England og Andamaneserne i samme bås. Blandt moderne amerikanske etnografer fremhæves især Leslie White („The Evolution of Culture“, 1959) og J. Steward („Theory of Culture Change“, 1955).

Som eksempler på lovmæssighed i den sociale og kulturelle udvikling under ensartet økologiske vilkår behandler Harris til slut kunstvandingskulturerne i den gamle og ny verden: Mesopotamien, Ægypten, Mexico osv., som viser fælles træk. Men han mener, at den determinisme, der hersker her, vil kunne påvises inden for mange andre kulturformer.

Med behandlingen af kunstvandingskulturerne er Harris i virkeligheden inde i et område, som kulturgeograferne længe har beskæftiget sig med. Der er noget mærkeligt i, at den af Marx' materialistiske historieopfattelse påvirkede Harris går så stærkt ind for de geografiske og økologiske faktorer determinerende indflydelse, samtidig med at den franske – også af Marx påvirkede – geograf Pierre George forkynder, at et af geografiens store fremskridt i mellemkrigstiden var, at den kom bort fra determinismen.

Sagen er vel den, at – for at bruge et matematisk udtryk – der er så mange parametre, der bestemmer en kulturs udfoldelse, at det bliver vanskeligt at få fat på, hvilke der i hvert tilfælde gør sig gældende. Harris har utvivlsomt fat i nogle meget vigtige og særdeles iøjnefaldende parametre, men det er altid meget vanskeligt med fuld sikkerhed at påvise de kausale sammenhænge, som han ønsker at nå frem til.

C. G. Feilberg.

Jack B. Bresler (ed.): Environments of Man. Addison-Wesley Publishing Company, London 1968. 289 s., ill. 16,5 × 23,5 cm. 35 sh.

I 23 artikler og 6 breve hentet fra vidt forskellige fagområder som f. eks. geologi, biologi, medicin, antropologi og sociologi belyses menneskets mange miljøer under synsvinklen human økologi. Hovedvægten er lagt på de naturgivne og menneskeskabte omgivelseres påvirkning af menneskets sundhed og udvikling samt af befolkningsvæksten. Gennem et bredt erfaringsmateriale fremhæver forfatteren gang på gang, at kendskab til økologi er bydende nødvendigt, hvor der træffes beslutninger, der får konsekvenser for vor omverden.

Ruth Helkiær Jensen.

E. A. Gutkind: Urban Development in Southern Europe. International History of City Development. Vol. III: **Spain and Portugal.** Vol. IV: **Italy and Greece.** The Free Press, New York, Collier-Macmillan, London 1967, 1969. 22 × 28,5 cm. Vol. III: 534 s., 535 fig. 12 £. Vol. IV: 642 s., 483 fig. 12 £ 10 sh.

Ideen til dette store værk er ganske interessant, nemlig den at give en fremstilling af byudvikling for de ældste urbane samfund til tiden for industrikulturen. Forfatteren er den nylig afdøde professor Gutkind ved University of Pennsylvania. Hans udgangspunkt er historisk og byplanmæssigt, og de geografiske indslag i fremstillingen er beskudne. Teksten er for hvert land delt i en almen for hele landet og en lokal redegørelse for hvert enkelt behandlet bysamfund. Format og omfang er disponeret efter fremlæggelse af et meget stort illustrationsmateriale, der især bringer to kategorier, nemlig gamle kort og prospekter, skitser af gadenet og deslige, samt fotografier fra nutidens byer.

Teksten bringer et stort stof af historiske oplysninger, der også har interesse for geografer, og det samme gælder det rige billedstof. Den anvendte reproduktionsform er desværre ikke altid helt tilfredsstillende, nogle kort er nedsat så stærkt, at udnyttelsen bliver vanskelig, i mange tilfælde savnes målestok, og selve trykningen af illustrationsmaterialet er ikke altid elastisk. De almene kulturhistoriske indledninger til Spanien og Italien er meget indholdsrige, og afsnittet om f. eks. Roma ligeledes (29 sider, deraf halvdelen illustrationer).

Det er imidlertid lykkedes forfatteren at give nogle skarpt opfattede og korte fremstillinger af de forskellige politiske, kulturelle og økonomiske situationer med henholdvis rig udvikling og hårde tider af nød og undergang, og det er til en vis grad lykkedes ham at klarlægge, hvorledes disse gamle begivenheder afspejles i bybilledet såvel i fjern fortid som i vore dages bymæssige miljø. Det kommer navnlig stærkt frem under behandlingen af de spanske og de norditalienske byer. Største delen af det her offentliggjorte stof, såvel de almene kulturhistoriske oversigter som gennemgangen af ca. 275 bysamfund i Middelhavslandene, er ikke i egentlig forstand nyt, men det er samlet og fremstillet på en sådan måde, at det vil finde anvendelse og måske i visse tilfælde give brugeren en inspiration.

Niels Nielsen.

Horst Mensching: Tunesien. Eine geographische Landeskunde. (Wissenschaftliche Länderkunden, Band 1). Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1968. XVIII/281 s. + 14 s. fotos, 18 fig., 9 kort. 14,5 × 22 cm. 34 DM.

Denne bog er en grundig og omhyggeligt udført fremstilling af Tunesiens geografi. Teksten er i alle afsnit ledsaget af kort og kortskitser, der stort set må betragtes som en ikke ubetydelig gevinst for bogens anvendelighed; en del af de vigtigste kort er udført i farver.

Bogen falder i to hovedafsnit. Det første behandler landets geografiske struktur, det andet landets regionalgeografiske opdeling. Usædvanligt er det, at fremstillingen af Tunesiens geografiske struktur begynder med en gennemgang af befolkningsforholdene, herunder befolkningens udvikling, fordeling og erhvervsstruktur, hvorefter landets geomorfologi og klima samt kulturlandskabets udvikling behandles. Forfatteren deler Tunesien i 4 storregioner: (1) det mediterrane Nordtunesien, (2) Sahelzonen omkring Sousse, Sfax m. m., (3) de centrale steppelandskaber og (4) det aride Sydtunesien. Den udførlige tekst er fulgt op af kort, tabeller, en god litteraturfortegnelse, sted- og sagsregister, historisk tidstavle samt fotos. Bogen kan anbefales til læsning af enhver, der ønsker udførlig viden om Tunesiens geografi.

Aage Aagesen.

Richard J. Peterec: Dakar and West African Economic Development.

Columbia University Press, New York and London 1967. XII/206 s., 46 figurer i teksten (kort, diagrammer og billeder). 16 × 23 cm. 79 sh.

Som forfatteren betoner, er dette en bog om Dakars havn, ikke om byen Dakar. Men den er så bredt anlagt, at man også får en del at vide om denne bys og landet Senegals geografi. I de første kapitler gøres rede for de naturgeografiske og historiske betingelser for havnens udvikling. Hovedkapitlerne behandler havnens virksomhed og omsætning, det økonomiske opland og transportvejene til oplandet. Statistikken er ført op til 1962-65.

Dakars havn har udviklet sig dels som bunkerstation for skibsruiter fra Nordatlanten til Sydamerika og Afrikas vestkyst, dels som hovedhavn for det tidligere Fransk Vest-Afrika. Med opløsningen af dette er havnens stilling i mange henseender blevet ændret. Dens absolutte omsætning går stadig frem, men oplandet indskrænkes. Mauretaniens udvikler sine egne havne. Malis udenrigshandel går for en del over i Abidjan i Côte d'Ivoire osv. Dakars industri, der tidligere havde et udbredt marked i Fransk Vest-Afrikas andre lande, møder stigende konkurrence fra de industrier, der opstår rundt om i de ny nationalstater. Bogen giver en grundig analyse af alle disse forhold.

C. G. Feilberg.

Douglas L. Johnson: The Nature of Nomadism: A Comparative Study of Pastoral Migrations in Southwestern Asia and Northern Africa. The University of Chicago, Dept. of Geography, Research Paper No. 118, 1969. VIII/200 s., 21 kortskitser i teksten. 15 × 23 cm. 4 \$.

Bogen er en afhandling skrevet for Master-graden i geografi ved universitetet i Chicago. Den er hovedsagelig bygget på litteratur i universitetets bibliotek. Forfatterens ene mål er at klassificere nomadekulturerne, hvilket sker på basis af deres vandringsmønstre. Hovedklasserne er „hori-

sontal nomadisme“, der forekommer i lavlande, på stepper eller plateauer, og „vertikal nomadisme“, inden for hvilken flytningerne sker mellem lavland og højlend. Begge disse hovedklasser underafdeles atter. Horizontal nomadisme kan enten være „pulserende nomadisme“, hvor vandringerne foregår fra kilder eller brønde efter næsten rette linjer ud i den omgivende steppe og tilbage, eller „elliptisk nomadisme“, hvor vandringerne mere eller mindre forløber i en ring, langs hvis ene side der kan findes en wadi.

Bogens andet meget nyttige formål er at orientere i den nyeste litteratur om en række nomadefolk.

C. G. Feilberg.

Patricia Carson: Materials for West African History in French

Archives. (Guides to Materials for West African History, bd. 4). University of London. The Athlone Press 1968. VIII/170 s. 13,5 × 20 cm. 42 sh.

Titlen angiver tydeligt nok bogens indhold, dog må man mærke sig, at ved Vestafrika forstås landene fra Saint-Louis til Congo-floden, altså også lande i tidligere Fransk Ækvatorial-Afrika. En kort indledning giver en række nødvendige oplysninger. Således er dokumenter vedrørende kolonimagternes kamp om Afrika sidst i forrige århundrede ikke medtaget. Resten af bogen indeholder lister over de dokumenter, man kan vente at finde i arkiver og biblioteker i Paris (Archives Nationales, ministeriernes arkiver, Bibliothèque Nationale osv.) og i franske provinsbyer. Nogle af de ældste kilder til emnet findes i havnebyer som Honfleur, Saint-Malo og Le Havre, hvorfra der tidligt handledes på Afrika. Ved hver institution gives nøje oplysning om åbningstider og adgangsbetingelser. Det er oftest nødvendigt for den studerende at medbringe en introduktion, f. eks. fra sit lands ambassadør.

C. G. Feilberg.

Walther Manshard: Agrargeographie der Tropen. Eine Einführung.

(B.-L.-Hochschultaschenbücher 356/356a). Bibliographisches Institut, Mannheim 1968. 307 s., 36 kort i strekkliché i teksten foruden illustrationer og skemaer. 12,5 × 19 cm. 6,90 DM.

Det er rimeligt, at man har valgt professor W. Manshard til at skrive dette bind i en serie videnskabelige studie håndbøger. Han har forfattet et indgående geografisk værk om Ghana (jvf. G. T. 61. bd., 1962, s. 157), og han er direktør i Tropen-Institut der Justus Liebig-Universität Giessen.

Da det drejer sig om introduktion til en videnskabsgren, lægges der megen vægt på klare definitioner. Bogen indledes med redegørelse for, hvad man forstår ved agrargeografi, dens opgaver og mål, og ved troperne. Dernæst fremsættes en række synspunkter for geografisk inddeling af tropområdet. Forfatteren har sat sig ud over den ældre landbrugsgeografis arbejdsmetoder, der især søgte at finde årsagsforholdet mellem naturgeografi og landbrug. Betegnende er følgende sætning: „Aufgabe der geographischen Wissenschaft ist es, das Struktur- und Funktionsgefüge von Erdräumen zu untersuchen und darzustellen.“ Strukturrummet er karakteriseret ved udbredelsen af forbindelser af visse ensartede elementer, der kan være naturgeografiske eller kulturelle: sociale samfundstyper, besiddelsesforhold osv. Det funktionelle rum beherskes af visse kræfter og vekselvirkningsforhold f. eks. mellem centrallokalitet og landområde.

Hovedparten af bogen falder i to hovedafsnit. Det første behandler bedriftsformers og landbrugstypers indvirkning på agrarlandskabet. Det andet har som overskrift „Der Mensch in der tropischen Agrarlandschaft“. Det behandler befolkningsforhold (derunder også tropesygdommene) og forskellige befolkningsselementers og andre faktorerers indflydelse på agrarlandskabet. Dette sker delvis ved gennemgang af eksempler, f. eks. „Die natürlichen Ergänzungsräume von Sierra und Costa in den südamerikanischen Tropen (Ecuador)“ og „Agrarräumliche Entwicklung und Struktur Ghanas“.

Skont forfatteren er Afrika-specialist, er også andre større områder i troperne udførligt behandlet. Der findes en omfattende litteraturliste. Et meget udførligt sagsregister gør det muligt for læseren at få forklaring på mange mindre kendte lokale eller tekniske og videnskabelige udtryk. Bl. a. kan nævnes de mange stedlige betegnelser for svedjeagerbrug eller flytteagerbrug: „ladang“ (Indonesien), „milpa“ (Mexico) osv.

Bogen kan anbefales på det bedste.

C. G. Feilberg.

Meyers Kontinente und Meere. Daten, Bilder, Karten. Die Länderkunde neuen Stils. **Band 2: Mittel- und Südamerika.** Bibliographisches Institut, Mannheim-Wien-Zürich 1969. 360 s., ca. 400 fotos, 51 kort. Størformat, 22 × 30,5 cm. Pris for enkeltbind: 96 DM (106 s.Fr.), pris pr. bind ved levering af værkets i alt 8 bind: 87 DM (96 s.Fr.).

Dette store geografiske værk udgives af det geografisk-kartografiske Institut Meyer og udsendes af Bibliographisches Institut A.G. i Mannheim. Første bind, der udkom i efteråret 1968, omhandlede Afrika, se anm. s. 92, og de øvrige, der forventes at komme med et bind om året, skal udkomme i følgende orden: SSSR, Nordamerika, Europa I, Asien, Europa II, Australien og Oceanerne. En lang række kendte, tysksprogede geografer står som forfattere, bl. a. professor Blume, Czajka, Wunderlich, Wilhelmy, Kinzl og Dammann. Teksten ledsages af 8 dobbeltsidekort i 8 farver, desuden af godt 400 andre kort og billeder, hvoraf halvdelen i farver.

Værket indledes med en almindelig del på 55 sider, der for Latinamerika som helhed gør rede for geologi, geomorfologi, klima, vegetation, jordbundsforhold, etnologi, befolkningsforhold, erhvervsforhold, historie og storregional inddeling. Men bogens hoveddel er et geografisk leksikon, der på 288 sider behandler alle geografiske emner i alfabetisk rækkefølge uden hensyn til beliggenhed eller emnets art. Det bliver herved overmåde let at finde frem til et emne, men det bør i denne sammenhæng erindres, at værket er tysk og ikke andet end tysk. Colombia skal således søges under Kolumbien, Cuba under Kuba osv. Dette generer ikke så meget her under Latinamerika, men må blive en mere alvorlig sag i kommende bind. Selve tekstbehandlingen er stærkt koncentreret, men absolut udmærket, med en rigdom af facts. Alt vigtigt vises ved skematiske kort og gode velvalgte fotos. Større artikler i leksikondelen er ofret på stater, storbyer, vigtige provinser, floder, bjerge, folkestammer m. m. Værket slutter med et register over de behandlede emner, ordnet efter stat, og med et udtage ligt kort over Latinamerika i 1:15 mill. En egentlig litteraturfortegnelse mangler derimod, selv om der ved de vigtigste artikler findes enkelte litteraturhenvisninger.

Det foreliggende bind viser klart, at det geografiske storværk, som her er under udarbejdelse, vil blive af meget stor værdi for enhver geograf, der arbejder med forskning eller undervisning. Det giver et hurtigt, korrekt og fyldigt svar på de fleste spørgsmål, som normalt vil opstå under arbejdet med latinamerikanske emner.

Aage Aagesen.

E, Mühlenpfordt: Versuch einer getreuen Schilderung der Republik Mexiko. Opr. udg. 1844. Nytryk: Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, Graz 1969. 22 + 472 + 552 s. 13 × 19 cm. 77 DM.

Da v. Humboldt havde offentliggjort resultaterne af rejsen 1803-04, stimuleredes interessen for Mexico i flere europæiske lande, ikke mindst i Tyskland, bl. a. fordi man øjnede visse praktiske og politiske muligheder. Mühlenpfordt levede i Mexico 1827-35, bl. a. som direktør for vejbygningsvæsenet i staten Oaxaca, og erhvervede megen viden. Han var en pålidelig og dygtig iagttager og en belæst mand. Mühlenpfordt og Carl Sartorius' arbejder er vigtige kildekrifter for studiet af en særdeles kritisk periode i Mexicos udvikling, og der er utvivlsomt brug for de nu foreliggende nytryk.

Niels Nielsen.

Ludolph Fischer: Afghanistan. Eine geographisch-medizinische Landeskunde. (Medizinische Länderkunde, Geomedical Monograph Series 2). Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York 1968. 168 s. + 10 kort, 16 pl., 15 fig. 21 × 30 cm. 48 DM.

For forståelsen af den almene geografiske situation i U-landene er den sundhedsmæssige tilstand i de fleste tilfælde et meget vigtigt, ofte et helt afgørende problem, fordi den hygiejniske balance her bliver en bestemmende faktor i alle former af erhvervsliv og kultursituation. Navnlig for årene efter 1959 har man en lang række rapporter bl. a. fra WHO, men også monografiske regionalbehandlinger og verdensomspændende fremstillinger af håndbogskarakter, alt sammen bidrag til jordens medicinske geografi.

Det her foreliggende arbejde er meget indholdsrigt og koncentreret. Den geografiske indledning, afsnit A, er god og overskuelig, ligeledes hovedafsnit B, den lægelige situation, og C gennemgangen af de enkelte sygdomme. Materialet af tabeller og figurer er fyldigt og oplysende. Teksten er trykt såvel på tysk som på engelsk. De 10 kort er trykt i målestok 1:4 mill. De indeholder et stort materiale vedrørende de vigtigste sygdommes udbredelse, intensitet og variationer. Expl. kort nr. 9. Koleraen optræder 1930-65 med 5 epidemi-år, nemlig: 1930, 1938, 1939, 1960, 1965.

Fremstillingen behandler alle de vigtigste infektionssygdomme, medens redegørelsen for de kosmopolitiske ikke-smitsomme lidelser som hjertesygdomme, nyresygdomme, kræft osv. er ganske kortfattet.

Behandlingen af udbredelsen af de epidemiske sygdomme har givet meget interessante resultater, f. eks.: malaria, tyfus, plettyfus, kopper og kolera, for hvilke der er en klar sammenhæng mellem forekomsten af sygdommen og det geografiske miljø.

Niels Nielsen.

Prue Dempster: Japan Advances. A Geographical Study. 2nd ed. Methuen & Co., London 1969; (distributed in the USA by Barnes & Noble). XVIII/332 s., 160 fig. og kort, 58 pl. 16 × 24 cm. 4 £.

Den ny udgave adskiller sig hovedsagelig fra sin forgænger ved at have fået ført sit statistiske materiale op til 1966. (Se anmeldelse i bd. 66:2). Det vældige fald i antal beskæftigede i landbruget efter 1966 får dog heldigvis fortjent omtale, ligeså den stærke udvikling i f. eks. den kemiske industri. Det er glædeligt, at en brugbar bog på denne måde bliver holdt vedlige.

Sofus Christiansen.

Charles Osborne (ed.): Australia, New Zealand and the South Pacific.

A Handbook. Anthony Blond, London 1970. 580 s., ill. 15 × 23 cm. 6 £.

Håndbogens hovedvægt ligger på Australia og New Zealand; South Pacific er ret stedmoderligt behandlet. De to storområder er behandlet af et forfatterkollegium efter en disposition om forfatning, økonomi, sociale forhold og „kunst og kommunikation“; for Australias vedkommende gøres de enkelte stater og territorier til genstand for en særlig behandling. Der er „geografi“ i bogen; hvert af de sidstnævnte afsnit indledes med et delafsnit benævnt således, men de indskrænker sig til en uhyre summarisk omtale af naturforhold.

Skønt bogen således vil være en skuffelse for en del geografer, er der mange oplysninger at hente i den, specielt af økonomisk art, (f. eks. om Australias overvejelser om en evt. overgang fra sterling- til dollarområde, om forhold til Fællesmarkedet). Stilen er kort og knap, understreget af et tillæg med statistiske oplysninger.

Sofus Christiansen.

Fay Gale & Graham H. Lawton (eds.): Settlement & Encounter.

Geographical Studies Presented to Sir Grenfell Price. Oxford University Press, London, Wellington, New York 1969. 251 s., 32 fig., 8 pl. 14 × 22 cm. 75 sh. (paper covers 44 sh.).

Festskriftet for Sir Grenfell Price omfatter:

- 1) „The Spread of Settlement in South Australia“ (M. Williams).
- 2) „Climate and Man in North-western Queensland“ (F. H. Bauer).
- 3) „A Changing Aboriginal Population“ (F. Gale).
- 4) „Apartheid: Background, Problems and Prospects“ (R. K. Hefford).
- 5) „Problems of Vegetation Change in Western Viti Levu, Fiji“ (G. Ross Cochrane).
- 6) „Jet Age Medical Geography“ (Brian Maegraith).
- 7) „Some Non-nutritive Functions of Food in New Guinea“ (D. Lea).
- 8) „Australia in New Guinea: None So Blind...“ (D. Howlett).
- 9) „A Macroeography of Western Imperialism: Some Morphologies of Moving Frontiers of Political Control“ (D. W. Meinig).

Med indholdsfortegnelsen det håb, at en og anden måske vil opdage noget af interesse. For nærværende anmelder er en bedømmelse håbløs; 4 artikler læstes med interesse, resten krævede måske en australsk baggrund. En naturhistorisk orienteret geograf vil have glæde af at læse om Fijis vegetations udvikling (art. 5). Her får man beskrevet en savanneudvikling, der har fundet sted inden for de sidste hundrede år.

Sofus Christiansen.

Quentin H. Stanford & Warren Moran: Geography. A Study of Its Elements. Oxford University Press, Toronto 1969. 446 s., 110 fotos, 52 tabeller, 76 kort, 60 diagrammer. 19 × 25 cm. 55 sh.

Blandt de mange engelsksprogede lærebøger i almen geografi for gymnasiet og tilsvarende undervisningstrin, der er udkommet i de senere år, er denne en af de bedste. Dispositionen er traditionel, men stoffet er grebet an efter moderne geografis synspunkter og har fået en god sproglig formulering. Gennemarbejdede opgaver veksler med teksten, og billedmaterialet er fremragende.

Ruth Helkiær Jensen.

Resources and Man. A Study and Recommendations. By the Committee on Resources and Man. National Academy of Sciences-National Research Council. W. H. Freeman, San Francisco 1969. XI/259 s., 59 fig., 27 tab. 15,5 × 23,5 cm. 56 sh. (paper 24 sh.).

Bogen er et led i The National Academy of Sciences' arbejde for løsningen af det centrale spørgsmål: Kan der skabes en dynamisk ligevægt mellem menneske og miljø, så uoprettelige misforhold undgås. Føde-, energi- og mineralressourcer på den ene side og befolkningensmængde på den anden er kritiske led i denne ligning.

I artikler af amerikanske og canadiske forfattere belyses grænserne for opnåelige forsyninger under stigende teknologisk udvikling med deraf følgende ændringer i behov, udnyttelsesgrad og innovationer, sat op mod nødvendige grænser for befolkningsvækst og levestandard. Eksemplerne er ofte hentet fra USA, men synspunktet er globalt. Som forudsætning fremsættes i kap. 1, at mennesket må acceptere, at det er et led i et økosystem, og handle derefter. Det er den mest indflydelsesrige part i systemet og måske dets værdifuldeste ressource, men samtidig dets alvorligste trussel.

Samtlige fremstillinger virker velunderbyggede og tankevækkende. Beregninger over forholdet mellem reserver og de krav, som blot det nærmeste 10-år vil stille til dem, levner ingen plads for optimisme, medmindre befolkningstilvæksten standses, og fordelingssystemerne bringes i orden. Det fremhæves dog, at en ansvarlig ressource-politik kræver langt mere omfattende analyser.

Ruth Helkiær Jensen.

Otmar Kleiner: Österreichs Eisen- und Stahlindustrie und ihre Aussenhandelsverflechtung. Wiener Geographische Schriften, herausg. von Leopold Scheidl, Nr. 31/32. Verlag Ferdinand Hirt, Wien 1969. 184 s., 9 diagrammer, 100 tabeller, 1 kort. 17 × 24 cm. 140 öS.

Denne erhvervsgeografiske afhandling er udgivet fra det geografiske institut ved Hochschule für Welthandel i Wien og er forfattet af en dér uddannet erhvervsgeograf. Til offentliggørelsen er bidraget fra det østrigske forbundsministerium for offentlige arbejder. Det er altså at vente, at afhandlingen har samfundsmæssig interesse ved at behandle vigtige problemer i Østrigs erhvervsliv.

Disse forventninger skuffes ikke. Den østrigske jern- og stålindustri undersøges her i hele sin causale sammenhæng: de forhold, der har bestemt dens opståen og beliggenhed, dens struktur og produktion og konsekvenserne af denne produktion for indlandet og for udenrigshandelen.

Bogens første hoveddel behandler industriens geografiske grundlag: råstofferne, energiforsyningen, arbejdskraftforholdene og transportforholdene. Dernæst gennemgås industriens udvikling og placering samt produktionens art og størrelse i de enkelte værker. Endelig behandles markedsforholdene i såvel indland som udland, samt den østrigske jern- og stålindustriens stilling og betydning i international sammenhæng.

Teksten er ledsaget af en rigdom af tabeller, der giver alle ønskelige statistiske data, og værket slutter med kildefortegnelse og oversigter over tabeller og diagrammer. Bogen er således en meget grundig analyse af denne for Østrig vigtige industri og dens markeder. *Aage Aagesen.*

Yehoshua Ben-Arieh: The Changing Landscape of the Central Jordan Valley. (Scripta Hierosolymitana. Publications of the Hebrew University, Jerusalem. Volume XV, Studies in Geography, Pamphlet No. 3). The Magnes Press, Jerusalem 1968. London: Oxford University Press. 131 s. + 18 fotos, 23 fig. i teksten. 16,5 × 24 cm 42 sh.

En af Israels mest typiske kibbutz-egne er den del af Jordandalen, der ligger umiddelbart syd for Genezareth Sø. Bogen behandler bebyggelses- og landskabsudviklingen i denne egn – som almindeligt i israelsk geografi med hovedvægten lagt på det historiske. Med de høje temperaturer, der betinges af placeringen omkring kote ÷ 200, og med en årsnedbør på ca. 400 mm er der tale om en grænsezone mellem de fastboende agerbrugere og nomaderne, hvor snart den ene part snart den anden har domineret. En kulmination i nomadernes herredomme indtraf fra senmiddelalderen til midt i det 19. årh., hvor periodevis al fast bosættelse og dyrkning var opgivet. Ved den jødiske indvandringens begyndelse i slutningen af det 19. årh. var der oprettet enkelte arabiske landsbyer, men største delen af arealet var uudnyttet og lod sig let købe. Det var i dette område, den første kibbutz, Deganya, oprettedes i 1909, og i de følgende årtier fulgtes den af den ene efter den anden, så at 15 af områdets 17 bebyggelser i dag er kibbutzer. I begyndelsen blev landbruget drevet som det arabiske, næsten uden brug af kunstvandig; men i løbet af mellemkrigsårene blev den store og frugtbare pleistocæne terrasse, der ligger 30 m højere end den nuværende flod, og som indtil da ikke havde været dyrket, inddraget til kunstvandet dyrkning. I dag fremstår egnen som en uhyre intensivt dyrket, velstående landbrugsegn, hvis specialitet er bananer. Behandlingen munder ud i en påvisning af de sociale spændinger mellem dette vel-funderede kibbutz-samfund og det ny af senere indvandring prægede Israel, som har brug for en del af egnens vandressourcer til anvendelse andetsteds i landet. *Sven Illeris.*

Alfred Hettner: Reisen in den Columbianischen Anden. (Quellen und Forschungen Nr. 7). F. A. Brockhaus, Stuttgart 1969. 28 + 398 s. 14 × 21 cm. 65 DM.

Rent umiddelbart forbavses man lidt over, at dette ungdomsarbejde af Alfred Hettner har fundet optagelse i „Quellen und Forschungen“, men det er muligt, at Hettners situationsberetninger fra 1882-84 netop under de

nu stedfindende begivenheder i Columbia har så megen baggrundsinteresse, at en gengivelse kan have berettigelse. Ernst Plewes indledende biografiske oplysninger om Hettners gerning og personlighed kan også have interesse.

Niels Nielsen.

Indgået til redaktionen:

Friedrich Moser: Schulstandort und Stadtplanung. Gezeigt am Beispiel Graz. (Schriftenreihe des Institutes für Städtebau, Raumplanung und Raumordnung, Bd. 9). Springer-Verlag, Graz 1969. 88 s., 104 fig. 21 × 30 cm. 150 öS.

Norbert Stein: Die Fischereiwirtschaft Westsiziliens und ihre Auswirkungen auf die Siedlungs- und Bevölkerungsstruktur. (Freiburger Geographische Hefte, Heft 8). Geographisches Institut der Albert-Ludwigs-Universität, Freiburg 1970. 140 s., 29 fig. 16,5 × 24 cm. 13 DM.

Klaus Wolf: Stadtteil – Geschäftsstrassen. Ihre geographische Einordnung, dargestellt am Beispiel der Stadt Frankfurt am Main. (Rhein-Mainische Forschungen, Heft 67). Wald. Kramer, Frankfurt am Main 1969. 152 s., 25 fig., 26 tabeller. 15 × 20 cm. 6,50 DM.

V. Heissler & G. Hake: Kartographie I. Kartenaufnahme, Netzentwürfe, Gestaltungsmerkmale, topographische Karten. 4. Aufl. (Sammlung Göschen, Bd. 30/30a/30b). Walter de Gruyter, Berlin 1970. 233 s., 117 fig., 8 bilag. 10,5 × 15,5 cm. 7,80 DM.

Günter Gad: Büros im Stadtzentrum von Nürnberg. Ein Beitrag zur City-Forschung. (Erlanger Geographische Arbeiten, Heft 23). Fränkische Geographische Gesellschaft, Erlangen 1968. 213 s., 38 kortskitser og kartogrammer, 11 fig., 14 tabeller og 5 løse kort. 17 × 23 cm. 19 DM.

Werner Fricke: Die Rinderhaltung in Nordnigeria und ihre natur- und sozialräumlichen Grundlagen. (Frankfurter Geographische Hefte 46). Wald. Kramer Verlag, Frankfurt am Main 1969. 252 s., 43 fotogr., 27 kortskitser, 15 fig., 13 tabeller. 16 × 24 cm. 38 DM.

Hermann F. Altrup: Die Flächennutzungsplanung im jüngsten Wachstumsprozess deutscher Gross-Städte. Untersucht an den Beispielen Wiesbaden, Karlsruhe, Darmstadt und Osnabrück. (Kölner Forschungen zur Wirtschafts- und Sozialgeographie, Bd. VI). Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1969. 191 s. + 7 kort, mange tabeller. 16,5 × 24 cm. 28 DM.

Rainer Jurgons: Die Hüttenstandorte Dünkirchen, Ijmuiden, Bremen und Lübeck. Eine vergleichende Betrachtung. (Kölner Forschungen zur Wirtschafts- und Sozialgeographie, Bd. VII). Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1969. 157 s., 5 kort, 3 fig. 16,5 × 24 cm. 22 DM.

Brian J. L. Berry, Sandra J. Parsons, Rutherford H. Platt: The Impact of Urban Renewal on Small Business. The Hyde Park-Kenwood Case. Demonstration Project Report. Center for Urban Studies, Chicago 1968. XX/264 s., 31 fig., 16. pl., 39 tabeller. 14 × 21,5 cm.